

VAIN
HYVIÄ
SYITÄ

KOTOUTTAMISOHJELMA

2021-2024

Pudasjärven kaupunki

≡ PUDASJÄRVI ≡

Sisältö

1	JOHDANTO	3
2	HYVÄT VÄESTÖSUHTEET JA YHDENVERTAISUUS	5
2.1	HYVIEN VÄESTÖSUHTEIDEN EDISTÄMINEN PUDASJÄRVELLÄ.....	5
2.2	YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMINEN PUDASJÄRVELLÄ	6
3	OSALLISUUS KOTOOUTTAA – KOTOUTTAMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT PUDASJÄRVELLÄ	7
3.1	LAKI KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ	7
3.2	PUDASJÄRVEN KUNTASTRATEGIA.....	7
3.3	KOTOUTTAMISTYÖ OSA KAUPUNGIN PERUSPALVELUJA.....	8
3.4	MONIKULTTUURISET PALVELUT	8
3.4.1	KOTOUTTAMISPALVELUT	9
3.4.2	VASTAANOTTO.....	10
3.5	ALKUVAIHEEN OHJAUS JA NEUVONTA KOTOUTTAMISPALVELUISSA.....	10
3.6	MONIKULTTUURISTEN PALVELUIDEN LAADUN JA TASON KEHITTÄMINEN	11
3.6.1	CAF –ARVIOINTI	11
4	SIVISTYSPALVELUT	12
4.1	VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS.....	12
4.2	VALMISTAVA OPETUS	13
4.3	PERUSOPETUS JA LUKIO.....	14
4.4	KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT	15
4.5	NUORISOPALVELUT	15
4.5.1	ETSIVÄ NUORISOTYÖ	16
4.5.2	NUORTEN OSALLISTUMINEN JA KUULEMINEN	16
4.6	LIIKUNTAPALVELUT – PUDASJÄRVI – LUONNOSTAAN LIIKKUVA.....	16
4.7	KANSALAIPOISTO.....	17
4.7.1	SUOMISTARTTI	17
5	OSAO, Pudasjärven yksikkö.....	17
5.1	AMMATILLISEEN KOULUTUKSEEN VALMISTAVA KOULUTUS (VALMA)	17
5.2	AMMATILLINEN TUTKINTOKOULUTUS	18
6	TYÖLLISYYS	18
6.1	PUDASJÄRVEN KAUPUNGIN TYÖLLISYSPALVELUT	18
6.2	KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA	19
6.2.1	KOULULAISTEN JA NUORTEN KESÄTYÖLLISTÄMINEN	19
7	PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT	19
7.1	LAPSIPERHEIDEN SOSIAALIPALVELUT	20
7.2	ALAIKÄISEN, ILMAN HUOLTAJAA OLEVAN SIIRTYMINEN KUNTAAN	21
7.3	NEUVOLA- JA KOULUTERVEYDENHUOLTO	21
8	TERVEYSPALVELUT	21
9	VIRANOMAISYHTEISTYÖ.....	22
9.1	DIGI- JA VÄESTÖTIETOVIRASTO	22
9.2	POLIISI JA MAAHANMUUTTOVIRASTO	22
9.3	KANSANELÄKELAITOS (KELA)	23
9.4	TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTO (TE-TOIMISTO)	23
10	PUDASJÄRVEN VUOKRATALOT OY.....	24
10.1	ASUMISNEUVONTA.....	24
11	YHTEISTYÖ KOLMANNEN SEKTORIN KANSSA	25
	LÄHTEET.....	27

LIITTEET

1 JOHDANTO

5.1.2024 kotouttamisohjelma päivitetty hyvinvointialue uudistuksen myötä tulleisiin muutoksiin liittyen.

Kotoutumista edistävä laki määrittelee kunnan vastuuksi kotouttamisohjelman laatimisen. Kunta vastaa myös ohjelman toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta. Toimenpiteet ja palvelut suunnitellaan siten, että niiden avulla voidaan tehokkaasti ja oikea-aikaisesti edistää ja tukea maahanmuuttajien kotoutumista.

Pudasjärven kaupunki tarjoaa maahanmuuttajille samoja peruspalveluja, joita tarjotaan kaikille kuntalaisille. Kotouttamisen keskeisenä tavoitteena on maahanmuuttajien integroituminen kaikkiin kaupungin peruspalveluihin mahdollisimman pian, huomioiden erityispalvelut, joita maahanmuuttaja tarvitsee kyetäkseen saavuttamaan ja käyttämään tasavertaisesti olemassa olevia palveluita.

Kotouttamisohjelma on laadittu vuosille 2017-2020 sekä päivitetty vuosille 2021-2024. Kotouttamisohjelman toteutumista seurataan maahanmuuttotyön verkostossa, työryhmissä, kaupunginvaltuustossa ja kaupunginhallituksessa. Kaupungin kotouttamisohjelmaa päivitetään neljän vuoden välein valtuustokausittain. Kotouttamisohjelma tulee huomioida laadittaessa kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmaa. Toimintaa ohjaa Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386.

Tässä kotouttamisohjelmassa käsiteltävissä asioissa puhutaan lähinnä kiintiöpakolaisista (henkilö, jonka pakolaisaseman YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on vahvistanut ja joka uudelleen sijoitetaan Suomeen), pakolaisista (henkilö, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella) sekä turvapaikanhakijoista (henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta). Henkilö saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka.

Pudasjärven kaupunki vastaa monikulttuuristen palvelujen tuottamisesta. Monikulttuurisiin palveluihin kuuluu yleisesti kotouttamispalvelut. Monikulttuuriset palvelut kattavat myös kaiken joka liittyy yleisesti kotouttamiseen. Palveluihin kuuluu muun muassa;

- kiintiöpakolaisten vastaanottoon kuuluvat valmistelut sekä tehtävät
- turvapaikanhakijoiden alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta/opastus kuntaan muutossa
- työ- ja elinkeinotoimiston kanssa yhteistyössä asiakkaalle tehtävä kotoutumissuunnitelma
- sosiaaliturvaan liittyvä ohjaus/neuvonta
- konsultaatio maahanmuuttoasioissa
- yhteistyöverkoston ylläpitäminen
- kaksisuuntaisen kotoutumisen edistäminen
- hyvien väestösuhteiden ja kulttuurisensitiivisyyden edistäminen

Monikulttuuristen palveluiden tehtäviin kuuluu muun muassa alkuhaastattelut, palveluohjaus, omatoimisuuden tukeminen, ohjaus palveluiden piiriin, suomalaisen tapakulttuurin ja toimintatapojen tutuksi tekeminen, henkilön tukeminen oman identiteetin säilyttämisessä. Laadukkaat monikulttuuriset palvelut, aito kokemus kunnan yhteisöihin kuulumisesta sekä mahdollisuus opiskeluun tai työelämään omalla paikkakunnalla tukevat Pudasjärvelle asettumista.

MAAHANMUUTTOON LIITTYVÄÄ KÄSITTEISTÖÄ

Maahanmuuttaja

Maasta toiseen muuttava henkilö. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Ulkomaalainen

Henkilö joka ei ole Suomen kansalainen.

Siirtolainen

Henkilö, joka muuttaa maasta toiseen rakentaakseen siellä itselleen uuden elämän. Maastamuuttaja tai maahanmuuttaja.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta.

Saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija ei siis vielä ole pakolainen. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan myös, voiko oleskeluluvan saada jollain muulla perusteella.

Pakolainen

Henkilö, jolle on myönnetty kansainvälistä suojelua kotimaansa ulkopuolella. Pakolainen oleskelee kotimaansa tai pysyvän asuinmaansa ulkopuolella siitä syystä, että hänellä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa siellä vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta.

Kiintiöpakolainen

Henkilö, jonka pakolaisaseman YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on vahvistanut ja joka uudelleen sijoitetaan Suomeen. Eduskunta päättää vuosittain pakolaiskiintiön suuruuden ja valtioneuvosto päättää kiintiön kohdentamisesta. Suomen kiintiö vaihtelee 750-1050 henkeä vuodessa.

Kotouttamisohjelman päivittämiseen ovat osallistuneet kaikki maahanmuuttotyön verkoston toimintaan ja tapaamisiin osallistuneet toimijat.

2 HYVÄT VÄESTÖSUHTEET JA YHDENVERTAISUUS

Väestösuhteet ovat ihmisten väliseen luottamukseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan vaikuttava tekijä, joka voidaan ottaa tavoitteeksi lähes kaikessa ihmisten arkeen liittyvän toiminnan suunnittelussa. Väestösuhteiden huomioiminen on erityisen tärkeää, kun tarkastellaan esimerkiksi turvallisuuteen, kotoutumiseen, tai syrjäytymiseen liittyviä kysymyksiä.

Väestösuhdepolitiikka kohdistuu koko väestöön ja sillä on yhteys ihmisten välisen yhdenvertaisuuden edistämiseen. Väestöryhmistä puhuttaessa on tärkeä muistaa, että ihmiset eivät ole pelkästään erilaisten yhteiskunnallisten ryhmien (kuten etniset, uskonnolliset tai vammaisryhmät jne.) edustajia vaan heillä on useita merkityksellisiä suhteita, joiden kautta yhteys ympäristöön syntyy.

Väestösuhdepolitiikan keskeisiä muotoja ovat esimerkiksi asenteisiin vaikuttaminen, eri väestöryhmiin kuuluvien ihmisten turvallisuuden edistäminen, ryhmien vuorovaikutusta lisäävät ja parantavat toimenpiteet eri politiikanaloilla, konfliktinratkaisu- ja sovittelumenetelmien käyttäminen, asumisen segregaaation ehkäisy sekä eri väestöryhmien osallisuutta tukevat toimenpiteet.

Organisaatioiden on mahdollista strategisesti edistää väestösuhteita niin sisäisesti kuin suhteissaan muihin toimijoihin ja asiakkaisiin. Organisaation johdon ja henkilöstön myönteinen suhtautuminen moninaisuuteen luo pohjan eritaustaisten ihmisten väliselle luottamukselle ja kunnioitukselle. Moninaisuusjohtaminen mahdollistaa hyvinvoivan yhteisön, joka hyödyntää jäsentensä tietotaidot paremmin. Kuvassa 1. on kuvattu hyvien väestösuhteiden osa-alueita.

Kuva 1. Hyvät väestösuhteet

2.1 HYVIEN VÄESTÖSUHTEIDEN EDISTÄMINEN PUDASJÄRVELLÄ

Turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset edellyttävät, että kunnissa osataan tunnistaa turvallisuuteen ja väestösuhteisiin heikentävästi vaikuttavat ilmiöt, kuten polarisaatio ja konfliktit. Linjaukset edellyttävät myös sitä, että kuntien tulee seurata tilannetta säännöllisesti yhteistyössä muiden viranomaisten sekä eri väestöryhmiä edustavien järjestöjen ja yhteisöjen kanssa. Tavoitteena on, että viranomaiset ja kansalaisjärjestöt tuntevat alueensa keskeisten väestöryhmien välisen tilan ja tunnistavat erilaisten ryhmien välisiä jännitteitä. Linjausten mukaan kunnissa tulisi olla selkeät tiedonkulkukanavat, joiden kautta tieto väestösuhteiden tilasta ja muutoksista siinä kantautuvat ruohonjuuritasolta viranomaisille. Väestösuhteiden tilaa seuraamalla kunnat pystyvät reagoimaan nopeasti, mikäli väestösuhteiden tilassa tapahtuu huononemista.

Väestösuhteiden tilaa voidaan kartoittaa selvittämällä suoraan eri ryhmien välistä kanssakäymistä esimerkiksi kyselyiden avulla. Tietoa väestösuhteista saadaan myös muiden tiedonkeruulähteiden, kuten hyvinvointikertomusten, kuntalaisten sosioekonomista asemaa koskevien tilastojen, viharikostilastojen sekä mediaseuranan ja ruohonjuuritasolta kantautuvien signaalien kautta. Pudasjärvellä maahanmuuttotyön verkosto kokoontuu säännöllisesti ja verkosto koostuu eri viranomaisista, järjestöjen edustajista sekä vapaaehtoisista. Lisäksi monikulttuurisen työn koordinaattori on osana hyte-työryhmää, jonka tehtävänä on laatia hyvinvointikertomus valtuustokausittain. Monikulttuuriset palvelut tukevat myös sekä maahanmuuttajien, että työnantajien kohtaamista muun muassa työkokeilujen kautta. Tällä edistetään työpaikkojen moninaisuutta.

2.2 YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMINEN PUDASJÄRVELLÄ

Kaikilla viranomaisilla ja koulutuksen järjestäjillä, sekä työnantajilla, joiden palveluksessa on vähintään 30 henkilöä, on velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta omassa toiminnassaan. Edistämisvelvollisuus koskee kaikkia yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) mainittuja syrjintäperusteita, kuten etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen tai uskonnon perusteella syrjimistä. Viranomaispalveluihin, oppilaitoksiin ja työpaikoille laaditut yhdenvertaisuussuunnitelmat toimivat keskeisten toimintaympäristöjen normeina, joilla eri väestöryhmien välistä tasa-arvoa ja normaalia kanssakäymistä voidaan tukea. Tämä kuitenkin edellyttää, että mahdolliseen syrjintään suhtaudutaan nollatoleranssilla ja siihen puututaan välittömästi. Syrjintä on rikoskeudellisesti tuomittavaa toimintaa. Asiakkaiden tasa-arvoinen kohtelu on kaikkien julkisten palveluiden yhteinen lähtökohta.

Tasa-arvo ei kuitenkaan tarkoita ainoastaan samanlaista kohtelua. Liian tiukka tasa-arvoisen kohtelun periaatteen noudattaminen voi estää eri ryhmien erityistarpeiden huomioimisen ja johtaa eriarvoisuuden lisääntymiseen. Yhdenvertaisuuslaissa korostetaan, että kohtelemalla kaikkia samalla tavoin, ei ihmisiä tule saattaa eriarvoiseen asemaan. Samanlaisen kohtelun periaatteesta poikkeaminen on sallittua, kun sen tavoitteena on heikommissa asemassa olevien ihmisten tosiasiallisen yhdenvertaisuuden toteutuminen. Riita asioissa sovittelu tarjoaa osapuolille mahdollisuuden toistensa kohtaamiseen ja rikoksesta tai riidasta aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen. Rikos ja riita-asioiden sovittelu perustuu rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annettuun lakiin (1015/2005, Sovittelulaki). Vuolle Settlementi ry tuottaa lakisäätöistä ja maksutonta rikosten ja riita-asioiden sovittelupalvelua Pohjois-Pohjanmaan, Jokilaaksojen sekä Kainuun alueilla. Sovittelupalvelua johtaa, ohjaa ja valvoo valtakunnallisesti sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Palvelun järjestämis-, ohjaus- ja valvontavastuu on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella (THL), joka vastaa myös rikos- ja riita-asioiden sovittelun tutkimus- ja kehittämistyön koordinoinnista, tilastoinnista ja seurannasta.

Yhdenvertaisuuden toteutumista edistetään Pudasjärven kaupungin ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohteen viranomaistoiminnassa ja muissa palveluissa yhdenvertaisuuslain mukaisesti. Maahanmuuttajien yhdenvertaisen yhteiskunnallisen aseman kehittämistä sekä palveluiden soveltuvuutta ja saavutettavuutta kehitetään monialaisen työllisyyspalvelupisteen ja siellä toimivien muiden viranomaisten, esimerkiksi Kelan kanssa (Kohtaamo) luomalla yhteistyömalli Hyvän Olon keskuksen.

<https://yhdenvertaisuus.fi/hyvatvaestosuhteet.fi>

<https://www.forssa.fi/client/forssa/userfiles/2021200-4-4109-1.pdf>

3 OSALLISUUS KOTOUTTAA – KOTOUTTAMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT PUDASJÄRVELLÄ

3.1 LAKI KOTOUTUMISEN EDISTÄMISESTÄ

Kotoutumista edistävän lain (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010) tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta ottaa osaa aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.

Suomeen muutetaan useista eri syistä. Kotoutumista edistävän lain lähtökohtana on vastata maahanmuutossa viimeisen 20 vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin. Kotoutumista edistävä laki myös huomioi kaikki maahanmuuttajat, lukuun ottamatta lyhytaikaista maassa oleskelua.

Kotoutumista edistävän lain tavoitteita ovat:

- huomioida kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilöt
- edistää kotoutumisen kaksisuuntaisuutta; edistää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta
- parantaa alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa
- ehkäistä haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjäytymistä
- lisätä maahanmuuttajien osallisuutta
- vahvistaa pakolaisten hallittua kuntiin sijoittamista

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat maahanmuuttajille ja toimenpiteet sekä palvelut järjestetään sisällöltään sekä laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan henkilöstön osaamista on lisäksi kehitettävä.

3.2 PUDASJÄRVEN KUNTASTRATEGIA

Pudasjärven kaupungille on tehty kuntastrategia vuosille 2022-2030. Pudasjärvi on aito luonnonläheinen kyliesä kaupunki, joka perustaa menestyksensä omiin vahvuuksiinsa. Pudasjärven strategiset menestystekijät ovat asukaslähtöiset ja monipaikkaisuutta tukevat palvelut, elinvoimaiset kylät, ketterä kuntakonserni, moderni puuteollisuus ja uusiutuva energia sekä elämyksellinen luontomatkailu ja monipuolinen elinkeinorakenne. Pudasjärvellä nähdään kansainvälisyyden tuovan kasvuvoimaa kuntaan.

Pudasjärvellä on noin 7 800 asukasta, joista vuonna 2020 noin 207 kuntalaisen äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Tämän lisäksi ammatillisessa oppilaitoksessa opiskelee kolmisenkymmentä ulkomaalaista opiskelijaa.

Pudasjärven kaupunki lähtee siitä, että tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat totta jokaisen kaupunkilaisen arjessa. Siihen meitä velvoittavat tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevat lait. Kaupunki on asukkaitaan varten, ja siksi kaikissa palveluissa, päätöksenteossa ja valmistelussa on tärkeää taata kaupunkilaisten tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu. Kaupungin palvelut ovat tarkoitettu kaupungin kaikille väestöryhmille.

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään muun muassa sillä, että huolehdimme maahanmuuttajien kotouttamisesta sekä kehitämme työperäiseen, opiskeluun tai perhesyihin perustuvan maahanmuuton palveluohjauksena. Erityispalvelut, kuten kotouttamisen palvelut, parantavat maahanmuuttotaustaisten asukkaiden tosi-asiallista yhdenvertaisuutta sekä ehkäisevät ja poistavat syrjinnästä johtuvia haittoja.

Kaupungin palvelujen kehittämistyössä noudatetaan ns. normaaliuden periaatetta, mikä tarkoittaa, että peruspalveluja on kehitettävä niin, että otetaan huomioon palvelujen käyttäjien erityispiirteet kuten maahanmuuttajat. Peruspalveluja ovat muun muassa asumis-, koulutus- sekä sosiaali- ja terveystalvet.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen tekee Pudasjärven kaupungista viihtyisän ja houkuttelevan asuinpaikan sekä lisää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Osaltaan tämä parantaa myös paikkakunnan pito- ja vetovoimaa. Lisäksi kaupungin moninaisuudesta voi tulla menestystekijä, kun työmarkkinoilla tarvitaan yhä enemmän monipuolista osaamista sekä erilaisia taitoja ja vahvuuksia.

3.3 KOTOUTTAMISTYÖ OSA KAUPUNGIN PERUSPALVELUJA

Pudasjärvellä jatketaan kehitettyä verkostotyöskentelyn mallia, jonka keskiössä toimii moniammatillinen maahanmuuttotyön verkosto. Verkostoa koordinoi monikulttuurisen työn koordinaattori. Verkoston sisällä ja sitä täydentävästi toimivat koulutus-, työllisyys-, sosiaali- ja terveystalveluiden sekä vapaa-ajan työryhmät. Tämän mallin tavoitteena on jäsentää ja tehostaa kunnassa tehtävää monikulttuurista työtä sekä lisätä paikallisten toimijoiden yhteistyötä. Kuviossa 1 on kuvattu Pudasjärven maahanmuuttoverkoston kokoonpano

Kuva 2. Pudasjärven maahanmuuttoverkosto

Moniammatillinen maahanmuuttotyön verkosto kokoontuu säännöllisesti ja toimii muun muassa tiedotuskanavana, yhteistyön foorumina, palveluiden kehittämisen ja koulutuksen välineenä yhteistyötahojen kanssa.

Työryhmät puolestaan käsittelevät tapaamisissaan oman asiantuntija-alansa ajankohtaisia asioita. Tarvittaessa asioita viedään myös kaupungin päätöksentekoon asti: valiokuntiin, kaupunginvaltuustolle tai kaupunginhallitukselle. Työryhmien puheenjohtajat voivat kutsua tapaamisiin muiden alojen toimijoita esittämään omat näkemyksensä käsiteltäviin asioihin. Työryhmissä pyritään kehittämään kaupungin peruspalveluja siten, että niissä osattaisiin tunnistaa ja huomioida maahanmuuttajat yhtenä asiakasryhmänä.

Moniammatillisen verkoston ja työryhmien yhtenä tehtävänä on havainnoida maahanmuuttoa kokonaisuutena ja kehittää palveluja niin, että niissä otetaan huomioon kaikki maahanmuuttajat heidän maahanmuuton syystä riippumatta.

3.4 MONIKULTTUURISET PALVELUT

Vuoden 2020 alussa kotouttaminen siirtyi kokonaan Oulunkaaren kuntayhtymältä Pudasjärven kaupungille. Kotoutumisen tavoitteena on, että maahanmuuttajat saavuttavat niitä tietoja ja taitoja, joiden avulla he ovat

kotoutumisajan jälkeen tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa asemassa, sekä oikeuksien että velvollisuuksien osalta, muihin kuntalaisiin nähden. Kotouttamistyötä ohjaa keskeisesti Laki kotouttamisen edistämisestä (1386/2010).

Monikulttuuristen palveluiden tavoitteena on tarjota oikeaa tukea oikeaan aikaan verkostomaisen yhteistyön kautta. Monikulttuuriset palvelut vastaavat Pudasjärvellä kaikkien maahan tulleiden kotouttamisesta sekä heidän vastaanottamisesta kuten mm. kiintiöpakolaisten vastaanotosta. Monikulttuuriset palvelut tarjoavat myös ohjausta ja tukea muille työntekijöille sekä toimijoille maahanmuutto- ja kotouttamisasiossa. Monikulttuuriin palveluihin kuuluu monikulttuurinen työ, jonka tavoitteena on tarjota oikea-aikaista ohjausta ja tukea verkostomaisen yhteistyön kautta sekä lisäksi edistää maahanmuuttajien ja muiden väestöryhmien kohtaamia.

Tavoitteena on, että maahanmuuttaja kotoutuessaan kiinnittyy kotikuntaansa, osaa toimia yhteiskunnan jäsenenä, asettaa kotoutumiselleen realistiset tavoitteet ja vahvistaa osaamistaan työllistämismahdollisuuksiaan edistämällä. Monikulttuuristen palveluiden kotouttamisen seurannassa käytetään säännöllisesti erilaisia mittareita, joiden pohjalta kotouttamistoimien tuloksellisuutta voidaan arvioida ja kehittää (Liite 1).

3.4.1 KOTOUTTAMISPALVELUT

Monikulttuuristen palveluiden kotouttaminen on tavoitteellista. Jokaiselle asiakkaalle nimetään oma työntekijä ja yksilökohtaiset tavoitteet kirjataan sähköiseen asiakastietojärjestelmään, Walmu –järjestelmään. Tavoitteiden saavuttamista tarkastellaan säännöllisesti. Asiakkaita ovat ne maahanmuuttajataustaiset asiakkaat, jotka tarvitsevat kotouttamispalveluja, mutta eivät ensisijaisesti sosiaalipalveluja. Yleensä kotouttamispalvelujen tarve katsotaan yksilöllisesti, mutta keskimääräinen kotouttamisaika on 2-3 vuotta.

Palvelut räätälöidään tarkoituksenmukaiseksi palvelukokonaisuudeksi asiakaslähtöisesti. Prosessi käynnistyy alkuhaastattelulla eli kotouttamisen palvelutarpeen arvioinnilla. Kaikille tehdään omat alkukartoitukset ja kotoutumissuunnitelmat (Liite 2), joiden pohjalta tuetaan asiakkaan kotoutumista yhteiskunnan jäseneksi. Kotoutumissuunnitelmaan kirjataan tavoitteita, jotka asiakkaan pitäisi osata itse suorittaa tietyn tavoitteellisen ajan puitteissa.

Tavoitteita ovat muun muassa seuraavat asiat:

- ymmärtää kotoutumisajan ja kotoutumisen käsitteet sekä osaa soveltaa sitä omaan tilanteeseensa
- on tietoinen kotoutumisaikana tarjottavista kotoutumista edistävästä palveluista
- hallitsee perustiedot suomalaisesta yhteiskunnasta ja sen kehityksestä sekä tuntee suomalaisen tapakulttuurin perusteet.
- osaa kertoa, mikä Kela on ja miten se toimii sekä ymmärtää itselleen olennaiset etuudet ja niiden myöntämisperusteet
- tuntee henkilöverotuksen peruseriaatteet
- ymmärtää pankki ja vakuutusasiat
- ymmärtää oman kulttuurinsa ja suomalaisen kulttuurin erot ja samankaltaisuudet lasten kasvatuksessa, perhekäsityksessä
- tietää yleisen hätänumeron ja sen, milloin siihen soitetään
- ymmärtää pääpiirteittäin suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän,
- ymmärtää vastuullisen rahankäytön tärkeyden,
- ymmärtää oleskelulupa asiat
- ymmärtää asumisen säännöt ja peruseriaatteet,
- on tietoinen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan Suomessa asuvana henkilönä,
- ymmärtää, mitä kotoutumisajan loppuminen tarkoittaa sekä mitä palveluita hänellä on käytössään erityispalvelujen päätyttyä. Tietää mistä peruspalvelut saadaan

Kotoutumisen alkuvaiheen onnistuminen on erittäin tärkeää kotoutumisprosessin etenemisen kannalta.

Onnistunut ja tehokas kotoutumisen alkuvaihe (noin 12-15kk) antaa parhaat edellytykset koko kotoutumisprosessin onnistumiselle ja lyhentää erityispalvelujen tarvetta.

Löydä kotisi uudestaan Pohjois-Pohjanmaalta –hankkeessa on mallinnettu alkuvaiheen kotouttamisen malli, joka sisältää kiintiöpakkolaisten alkuvaiheen polut (Liite 3 ja Liite 4), konkretisoi tehtävät työt, niiden järjestyksen ja toimijoiden vastuualueet. Lisäksi kotouttamisen malli sisältää kotouttamiskartoituksen ja –suunnitelman, joiden pohjalta kotouttaminen on tavoitteellista kotouttamista, kun tavoitteet kirjataan Walmu-järjestelmään. Mallinnettu on myös ”Kuntaan saapuneen rekisteröinti ja lupien hankintaprosessi” (Liite 5) ja kuntaan saapuneen alkuvaiheen sosiaaliturvaan ja toimeentuloon liittyvä prosessit (Liite 6).

Vuonna 2023 on mallinnettu myös mm. Pohteen ja kuntien yhteiset prosessikuvaukset pakolaisten vastaanotosta, perheen yhdistämisestä sekä turvapaikan hakijoiden kuntaan muutosta. Kela on ollut myös mukana prosessikuvausten laadinnassa.

Alkuvaiheen kotoutumisen mallin tavoitteena on lisätä maahanmuuttajien osallisuutta, kotoutumista ja viihtyvyyttä paikkakunnalla. Alkuvaiheen kotoutumisen palvelujen palvelulupauksena on seuraavat asiat:

- maahanmuuttajia palvelee asiantuntemuksella ja oikeilla tiedoilla
- maahanmuuttajia palvelee oikea-aikaisesti ja matalalla kynnyksellä verkostomaisella yhteistyöllä
- maahanmuuttajia palvelee asiakaslähtöisesti ja yksilöllisesti
- maahanmuuttaja osaa toimia suomalaisessa yhteiskunnassa ymmärtäen tarkoituksenmukaiset osat palvelujärjestelmästä, jotta saa tarvitsemansa palvelun
- tietää oikeutensa ja velvollisuutensa yhteiskunnassa
- toimii itse aktiivisesti tilanteensa edistämiseksi

3.4.2 VASTAANOTTO

Pakolaisten vastaanoton piiriin kuuluvat kiintiöpakolaiset, turvapaikanhakumenettelyn sekä perheen yhdistämisprosessin kautta saapuvat maahanmuuttajat. Kuntasijoituksista sovitaan Pohjois-Pohjanmaan Elinkeino-liikenne – ja ympäristökeskus (ELY) kanssa.

Pudasjärven kaupunki ja Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskus ovat solmineet ensimmäisen vastaanottosopimuksen vuonna 2008 ja sitä on päivitetty vuonna 2012.

Tällä hetkellä sopimus on toistaiseksi voimassa oleva ja Pudasjärven kaupunki sitoutuu vuonna 2021 tehdyn päätöksen mukaan vastaanottamaan kahden (2) vuoden sykleissä kolmekymmentä (30) kiintiöpakolaista.

Pudasjärven kaupungin monikulttuuriset palvelut järjestävät ja toteuttavat pakolaisten ja perheiden yhdistämisen sekä kuntaan muuttavien oleskeluluvan saaneiden vastaanoton.

3.5 ALKUVAIHEEN OHJAUS JA NEUVONTA KOTOUTTAMISPALVELUISSA

Alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa toteutetaan Pudasjärven kaupungin kotouttamispalveluissa. Kun uudelle kuntalaiselle on tehty Työ- ja elinkeinotoimistossa (TE-toimisto) alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma, hän voi aloittaa kieli- ja kulttuuriopinnot Suomistartti-koulutuksessa, aikuisten perusopetuksessa tai OSAO:lla ammatilliseen koulutukseen valmentavassa opetuksessa.

Kotouttamispalveluiden asiakkaina oleville maahanmuuttajille, jotka eivät ole asiakkaina TE-toimistossa, tehdään omat alkukartoitukset sekä kotoutumissuunnitelmat. Lisäksi tehdään perheille tarvittaessa perheen ko-

toutumissuunnitelma, jossa kartoitetaan perheen kotoutumisen tarpeita ja toiveita liittyen kuntaan kotoutumiseen ja juurtumiseen. Kuvassa 2. on kuvattu kotouttamispaleluiden palveluohjauksen keskeisimmät toimijat.

Kuva 3. Kotouttamispalveluiden palveluohjaus

3.6 MONIKULTTUURISTEN PALVELUIDEN LAADUN JA TASON KEHITTÄMINEN

Kuntiin kohdistuu suuria odotuksia niin päättäjiltä kuin palveluiden käyttäjiltä. Kunnat varaavat eri palveluihin tietyt voimavarat ja kuntalaiset luottavat, että palveluita on saatavilla silloin, kun tarve niiden käyttöön syntyy. Laadukkaat monikulttuuriset palvelut eivät synny pelkästään palvelujen tuottamisella lain vaatimalla tavalla ja palveluiden järjestämisellä. Johtamisella ja palveluiden kehittämisellä luodaan lisäarvoa monikulttuuristen palveluiden käyttäjille ja sillä varmistetaan, että palveluihin kohdistuvat odotukset täyttyvät. Käytännön uudistukset tehdään työyhteisöissä ja arjen toimintakäytännöissä.

Lähtökohtana monikulttuuristen palvelujen laadun ja tason kehittämisessä oli CAF –arvioinnin toteuttaminen osana Löydä kotisi uudesta Pohjois-Pohjanmaalta -hanketta. Tavoitteena oli kehittää palvelujärjestelmää siten, että kunnassa pystytään vastaamaan kolmansien maiden, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien, tarpeisiin parantamalla palvelujen asiakaslähtöisyyttä sekä lisäämällä henkilöstön ja järjestöjen osaamista.

Palvelujärjestelmän kehittämisessä Pudasjärven kaupungin monikulttuurisia palveluja arvioitiin CAF -arviointimallia mukaillen. Palveluja kehitetään arvioinnin tulosten perusteella, jotta ne kohtaavat paremmin maahanmuuttajien tarpeet. Tavoitteena on, että palvelujärjestelmästä tunnistetaan kotoutumista *vahvistavat* ja *estävät* toimintatavat ja niille suunnitellaan kohdennetut kehittämistoimenpiteet.

3.6.1 CAF –ARVIOINTI

CAF on EU-jäsenmaiden yhteistyössä kehittämä julkisen sektorin organisaatioiden laadunarviointimalli. Mallin perusajatus on kokonaisvaltainen laadunarviointi, jossa tarkastellaan eri tulosalueita sekä organisaation

toimintatapoja. Tässä CAF –arvioinnissa arviointikohteena oli Pudasjärven kaupungin monikulttuuristen palveluiden toimintavoista ”Strategia ja toimintasuunnitelma” sekä ”Kumppanuudet ja resurssit” –arviointikohdat.

CAF- arvioinnin toteuttivat Pudasjärven kaupungin maahanmuuttotyönverkoston jäsenet pienryhmissä (3 henkilöä). Itsearvioinnin kautta saatiin näkemystä siihen, miten toimintaa kannattaa kehittää pitkäjänteisesti asiakkaiden, sidosryhmien ja henkilöstön tarpeista ja yhteiskunnan näkökulmasta tulosten saavuttamiseksi. Caf-arvioinnin tavoitteena oli saada maahanmuuttotyön verkostolta tietoa, mitkä asiat ja seikat tukevat ja vahvistavat kotoutumista ja mitkä tekijät voivat olla sen esteenä. (Yhteinen arviointimalli, CAF 2020.).

Tuloksista käy ilmi, että maahanmuuttotyönverkoston jäsenet arvioivat ”Strategia ja toiminnan suunnittelu” arviointikohdista **vahvuuksiksi** kotouttamisohjelman ja –toiminnan suunnittelun, viestinnän ja toteuttamisen sekä sidosryhmien ja asiakkaiden nykyisten ja tulevien tarpeiden tiedon keräämisen. ”Kumppanuudet ja resurssit” arviointikohdista monikulttuuristen palveluiden vahvuuksiksi maahanmuuttoverkoston jäsenet arvioivat toimitilojen ja teknologian hyödyntäminen, esimerkiksi etäyhteydet eri viranomaisasioinneissa.

Estäviksi toimintatavoiksi maahanmuuttotyönverkosto arvioi ”Strategia ja toiminnan suunnittelu” -arviointikohdasta monikulttuuristen palveluiden asiakkailta ja sidosryhmiltä kerätyn tiedon hyödyntämisen kehittäessään kotouttamisohjelmaa. ”Kumppanuudet ja resurssit” –arviointikohdassa **estäväksi** toimintatavaksi arvioitiin monikulttuuristen palveluiden talouden johtamisen toimintatapa. Maahanmuuttotyönverkosto arvioi, että heillä ei ole tarpeeksi tietoa monikulttuuristen palveluiden taloudesta ja valtion myöntämistä korvauksista kunnalle.

Kommenttien ja pisteytyksen (0-100) pohjalta nousee esiin ryhmien eriävä näkökulma, kahtia jako. Osa ryhmistä arvioi, että monikulttuuristen palveluiden toimintatavat toimivat kokonaisuudessaan hyvin ja osa ryhmistä taas kokee, että monikulttuuristen palveluiden toimintatavat ovat suunniteltu ja käyttöön otettu, muttei viesti riittävästi kuntastrategian linkityksestä, kotoutumisohjelman tavoitteista, kehittämistyöstä ja talouden johtamisesta monikulttuuristen palveluiden sisällä ja kaikille oleellisille sidosryhmille.

Tulosten pohjalta laaditaan syksyllä 2021 kehittämissuunnitelma seuraavalle neljälle vuodelle, jonka aikana kehitetään monikulttuurisia palveluita. Palveluita kehitetään yhteistyössä verkoston ja sidosryhmien kanssa järjestelmällisesti ja kriittisesti arvioiden.

Lisäksi viestintää kehitetään siten, että monikulttuuristen palveluiden toimintavoista tulisi entistä läpinäkyvämpää kaikille palveluihin osallistuville, verkostoille ja sidosryhmille. Tavoitteena on seuraavalle neljälle vuodelle, että prosessien ja ohjelmien hallinta ja organisaation rakenteet ovat sellaisessa kunnossa, että voidaan varmistaa tehokas ja oikea-aikainen kotoutumisohjelman toimeenpano ja tällä hetkellä estävät toimintatavat ovat muuttuneet vahvuuksiksi. Uusi CAF-arviointi suoritetaan viimeistään kolmannen kotouttamisohjelmavuoden aikana (v. 2023), ja tulosten pohjalta laaditaan uusi kehittämissuunnitelma seuraavalle kotouttamisohjelman ajalle 2025-2028.

4 SIVISTYSPALVELUT

Sivistyspalvelut pitävät sisällään varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, lukion, kirjasto- ja kulttuuripalvelut, liikunta- ja hyvinvointipalvelut, nuorisotoimen ja etsivä nuorisotyön palvelut sekä kansalaisopiston palvelut.

4.1 VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS

Kaikkien varhaiskasvatuksessa olevien perheiden osalta noudatetaan lainedellyttämiä käytäntöjä varhaiskasvatusta järjestettäessä sekä noudatetaan voimassa olevaa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Lapsen varhaiskasvatuspaikan järjestämisessä pyritään ottamaan huomioon lapsen ikä ja yksilölliset tarpeet sekä kieli- ja kulttuuritausta. Pudasjärven kaupungissa varhaiskasvatusta tarjotaan sekä kunnallisena että yksityisenä palveluna.

Päiväkodissa ja perhepäivähoidossa annettava varhaiskasvatus on kotoutumisen kannalta tärkeä kielen oppimisen sekä suomalaisuuteen ja suomalaisiin tutustumisen edistäjä lapsille, joiden äidinkieli ei ole suomi. Oman kotikielen ylläpitäminen parantaa lapsen valmiuksia oppia muita kieliä. Tämän vuoksi perheitä kannustetaan ja tuetaan vaalimaan omaa kotikieltään ja kulttuuria.

Alkuvaiheessa suomen kielen oppiminen tapahtuu lapsilla arjen tilanteissa ja oppimista tuetaan kuvia käyttämällä. Aikuinen sanoittaa, kuvailee ja selittää asioita, esineitä, tekemisiä ja tunnetiloja. Sanoja opetellaan ja toistetaan päivittäisissä toiminnoissa kuten pukemisessa, ruokailussa, leikeissä ja opetustuokioissa. Opeteltavan asian harjoitusta ja toistoa eri tilanteissa tarvitaan paljon. Ennen esiopetusvuotta lapset, joiden kotikieli on muu kuin suomi, osallistuvat varhaiskasvatuksen erityisopettajan (veo) ohjaamiin suomi toisena kielenä ryhmiin. Veo tekee säännöllisesti Kettu- ja Pienten kielireppu -arviot lapsen suomen kielen kehityksestä.

Kaikille varhaiskasvatuksessa oleville lapsille laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsille, joiden kotikieli on joku muu kuin suomi, suunnitelmaan sisällytetään suomi toisena kielenä (S2) tavoitteet. Suunnitelman laatimiseen osallistuu huoltaja, varhaiskasvatuksen henkilöstön edustaja ja tarvittaessa muita lapsen kasvatuksessa mukana olevia tahoja. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan lapsen ja hänen perheensä kulttuuritausta ja tarvittaessa käytetään tulkkia.

Perusopetuslain mukaan lapsen tulee osallistua vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten esiopetuksessa toteutetaan esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja opetustavoitteita lapsen tausta ja lähtökohdat huomioon ottaen. Lapsen kieli, kulttuuri ja erityistarpeet tulevat huomioiduksi lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmassa. Lapsilla, joiden äidinkieli on muu kuin suomi on mahdollisuus osallistua S2-tunneille. S2 -opettaja ja esiluokanopettaja vastaavat yhteistyössä S2-oppilaan suomen kielen kehityksestä.

Pudasjärven kaupungissa esiopetusta järjestetään pääsääntöisesti koulujen yhteydessä, inklusioperiaatteen mukaisesti. Päiväkodilla annettavan esiopetuksen osalta tilannetta tarkastellaan vuosittain. Esiopetuksen järjestämisessä noudatetaan Pudasjärven kaupungin esiopetussuunnitelmaa sekä valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa.

4.2 VALMISTAVA OPETUS

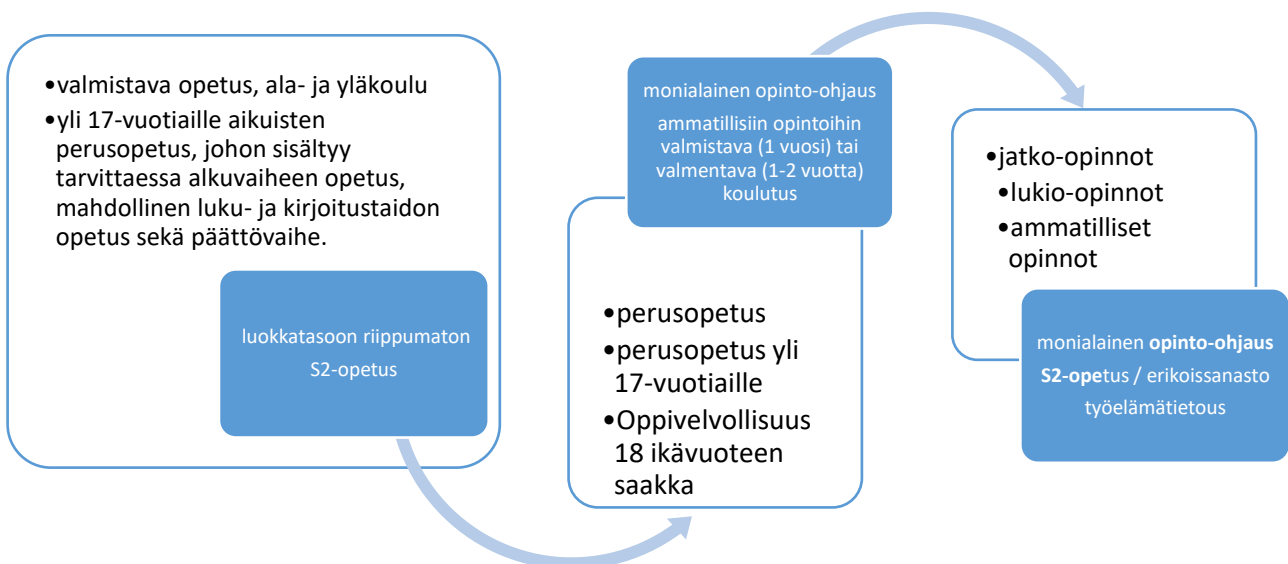
Koulutoimi järjestää koulupaikan jokaiselle esi- tai peruskouluikäiselle lapselle ja nuorelle niin pian, kuin se on mahdollista. Opetus aloitetaan valmistavalla opetuksella ja se kestää yleensä yhden lukuvuoden ajan. Valmistavan opetuksen tavoitteena on auttaa oppilaita kotoutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan, taata heille tasa-arvoiset mahdollisuudet koulunkäyntiin sekä tukea lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä oman kulttuuriryhteisönsä ja suomalaisen yhteiskunnan aktiiviseksi jäseneksi. Tärkeää on antaa oppilaalle sellaisia valmiuksia, että hän kykenee siirtymään perusopetukseen ja oppivelvollisuusiän päätyttyä jatko-opiskeluun. Toimiva kaksikielisyys ja oman kulttuuri-identiteetin tuntemus sekä arvostus ovat pitkän aikavälin tavoitteita.

Valmistavassa opetuksessa keskitytään erityisesti suomen kielen oppimiseen, oppimistaitojen harjaannuttamiseen, koulukäytänteiden ja yhteiskunnan toimintakulttuureihin perehtymiseen sekä peruskouluaineisiin tutustumiseen. Valmistavaa opetusta annetaan 6-16-vuotiaille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen kielen taito ei vielä ole riittävän hyvä perusopetuksen ryhmässä opiskeluun. Oppilaat integroidaan mahdollisimman varhain perusopetuksen ryhmiin; aluksi erityisesti taito- ja taideaineisiin. Valmistavaa opetusta ei anneta oppivelvollisuusiän ylittäneille nuorille. He ovat aikuisten perusopetuksen piirissä, jossa alkuvaiheen opinnot vastaavat perusopetuksen valmistavaa opetusta.

4.3 PERUSOPETUS JA LUKIO

Valmistavan opetuksen oppilaat ovat heille osoitetun koulun oppilaita ja heitä tulee integroida koulun perusopetukseen. Integrointi tukee oppilaan kotoutumista ja suomen kielen oppimista. He voivat opiskella valmistavassa opetuksessa niitä oppimääriä, joissa tarvitsevat erityisesti tukea. Vastuu integraation toteutumisesta on viime kädessä koulun rehtorilla.

Pudasjärven kaupunki pyrkii takaamaan kaikille niille maahanmuuttajille, joille koulupolku on sopivin kotoutumispolku, mahdollisimman yhtenäisen ja tavoitteellisen koulupolun perusopetuksen kautta jatko-opintoihin. Kaupunki huomioi mahdollisuuksien mukaan erilaiset erityisen tuen tarpeet ja palvelut, jotka tukevat maahanmuuttajataustaisen lapsen ja nuoren koulunkäyntiä ja opiskelua. Maahanmuuttajataustaisten koulupolku on kuvattu kuvassa 3.

Kuva 4. Koulupolku

1.8.2021 voimaan tulleen oppivelvollisuuslain mukaan oppivelvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019) tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) tarkoitetun tutkinnon taikka niitä vastaavan Ahvenanmaalla suoritettun tai ulkomaisen koulutuksen. Oppivelvollisen hakeutumista perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ohjaa ja valvoo perusopetuksen järjestäjä. Jos nuori ei ole osallistunut Suomessa perusopetukseen tai jos nuori jää ilman opiskelupaikkaa, ohjaus tai valvontavastuu siirtyy nuoren asuinkunnalle. Kotoutumislain 15§:n mukaan kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, jos siihen on alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Alaikäiselle ilman huoltajaa saapuneelle ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan aina kotoutumissuunnitelma. Oppivelvolliselle henkilölle toisen asteen koulutus on maksutonta. Perusopetuksen jälkeinen oppivelvollisuus suoritetaan pääsääntöisesti lukiokoulutuksessa tai ammatillisessa koulutuksessa. Oppivelvollisuutta voi suorittaa myös esimerkiksi perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen nivelvaiheen koulutuksessa tai kansanopistojen oppivelvollisille suunnatussa koulutuksessa. Maahanmuuttaneet oppivelvolliset, joilta puuttuu perusopetuksen jälkeisen koulutuksen suorittamiseksi riittävä suomen tai ruotsin kielen taito, voivat suorittaa oppivelvollisuutta aikuisten perusopetuksessa tai kansalaisopistojen järjestämässä maahanmuuttajille tarkoitetussa koulutuksessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2021.) Pudasjärven kaupungilla monikulttuuriset palvelut ja hyvinvointi- ja sivistystoimi

sekä Oulunkaaren Pudasjärven perhepalvelut kartoittavat tarvittaessa moniammatillisesti oppivelvollisuuden suorittamisvaihtoehdot yksilöllisesti oppilaan tarpeen mukaan.

4.4 KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT

Kirjastopalvelut edistävät väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, tiedon hankintaan ja virkistykseen. Pudasjärven kirjasto tarjoaa maksuttomasti asiakkaittensa käyttöön kirjoja, lehtiä, äänitteitä ja elokuvia sekä fyysisinä kappaleina että sähköisinä aineistoina. Pudasjärven kirjasto kuuluu OUTI-kirjastojen kimppaan, minkä ansiosta käytössä on laaja kokoelma 14 eri kunnankirjaston aineistoa. Lisäksi harvinaisemman aineiston kohdalla on mahdollista hyödyntää kaukopalvelua, mikä on lähettäjäkirjastosta riippuen maksullista.

Pudasjärven kirjastosta saa aineistoa monella eri kielellä. OUTI-kirjastojen kokoelman lisäksi tarjolla on Helsingin Monikielisen kirjaston kautta tilattavaa kirjallisuutta esimerkiksi arabian, persian ja turkin kielillä. Monikielisen kirjaston kautta tilattava kokoelma vaihdetaan pari kertaa vuodessa, ja kielivalikoimaa päivitetään yhteistyössä maahanmuuttajapalveluiden kanssa. Sähköisissä aineistoissa on laaja valikoima kirjallisuutta sekä sanoma- ja aikakauslehtiä ympäri maailman. Kirjastosta saa aineistoa, kuten sanakirjoja ja kielikursseja, myös suomen kielen opiskelun tueksi.

Kirjastonkäytön tueksi on saatavilla selkokieliset kirjasto-esitykset arabiaksi, englanniksi, farsiksi, ranskaksi, somaliksi, soraniksi, suomeksi ja venäjäksi. Suomistartin opiskelijaryhmille järjestetään lukuvuosittain kirjaston esittelytilaisuuksia, lisäksi räätälöityjä tilaisuuksia voidaan järjestää myös esimerkiksi maahanmuuttajien parissa työskenteleville.

Kulttuurin tuottamat elämykset edistävät ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja auttavat kotoutumisessa. Kaikki Pudasjärven kaupungin järjestämät kulttuuritapahtumat ovat avoimia kaikille Pudasjärvellä oleileville. Pääsääntöisesti kulttuuripalveluiden järjestämät tapahtumat ovat maksuttomia. Vakiintunutta toimintaa ovat kuukausittain vaihtuvat taidenäyttelyt sekä eri-ikäisille suunnatut tapahtumat eri taiteenaloilta.

Pudasjärven kotiseutumuseossa on kattava kokoelma paikallishistoriaan liittyviä rakennuksia ja esineistöä. Museoalue muodostaa historiallisesti arvokkaan yhtenäisen miljöön, jossa on helppoa ja mielenkiintoista tutustua pudasjärveläiseen ja suomalaiseen historiaan. Omaehtoisen yksilö- tai ryhmävierailun lisäksi museolla voidaan toteuttaa maksullinen, opastettu ja räätälöity kierros esimerkiksi koululais- tai muun ryhmävierailun yhteydessä.

4.5 NUORISOPALVELUT

Pudasjärven kuntaan saapuvilla maahanmuuttajilla on samat mahdollisuudet ja oikeudet kuin paikallisväestöllä käyttää kunnassa olevia nuorisotiloja ja –palveluita. He voivat osallistua kaikkiin kunnassa järjestettäviin tilaisuuksiin ja tapahtumiin samalla tavalla kuin kantäväestökin.

Nuorisopalveluilla on tärkeä merkitys ja rooli molemmin puolisessa suvaitsevaisuutta edistävän ilmapiirin luomisessa järjestämällä kaikenikäisten kaupunkilaisten kohtaamisia. Nuorisopalveluissa tuetaan kouluikäisten (7-18-vuotta) lasten ja nuorten kotoutumista Pudasjärvelle sekä edistämään molemmin puolista yhteisöllisyyttä sekä osallisuutta.

Kunnan nuorisotyöhön kuuluvat nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut ja etsivä nuorisotyö tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot. Nuorisotyötä ja –politiikkaa toteutetaan monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyönä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa.

4.5.1 ETSIVÄ NUORISOTYÖ

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa 15-29-vuotias tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Etsivä nuorisotyö on nuorelle vapaaehtoista.

4.5.2 NUORTEN OSALLISTUMINEN JA KUULEMINEN

Nuorille järjestetään mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria kuullaan heitä koskevissa asioissa Lasten – ja nuorten valtuuston kautta. Pudasjärvellä toimii Lasten- ja Nuorten valtuusto. Valtuustot ovat poliittisesti sitoutumatonta nuorisotoimintaa, jonka tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten elinoloja ja saada heidän äänensä kuuluviin kunnallisessa päätöksenteossa. Pudasjärvellä Lasten valtuusto on aloittanut toimintansa vuonna 2011 ja Nuorten valtuusto vuonna 2002. Valtuuston jäsenet valitaan jokaiselta yhdeksi toimintakaudeksi kerrallaan.

4.6 LIIKUNTAPALVELUT – PUDASJÄRVI – LUONNOSTAAN LIIKKUVA

Liikunta luonnolliseksi osaksi jokaisen kaupunkilaisen arkea! Se on Pudasjärven kaupungin tavoitteena. Pudasjärvellä liikuntatarjonnasta vastaavat yhteistyössä kaupungin liikuntapalvelut, kansalaisopisto, urheiluseurat, kyläyhdistykset, muut järjestöt, yritykset sekä aktiiviset kuntalaiset. Liikunta ja liikuntaharrastukseen liittyvät sosiaaliset verkostot ovat tärkeä osa kotoutumista ja maahanmuuttajan hyvinvointia.

Pudasjärvellä on monipuoliset mahdollisuudet liikuntaan ja ulkoiluun. Asukkailla on käytettävissään erilaisia sisäliikuntatiloja aina koulujen saleista hyvin varustettuun liikuntahalliin ja lähes kylpylätasoiseen uimahalliin, Virkistysuimala Puikkariin. Suojalinnan urheilukenttä, Rajamaan rannan ja Pietarilan lähiliikuntapuistot sekä skeittiparkki tarjoavat eri-ikäisille mahdollisuuden omatoimiseen liikkumiseen. Pudasjärvellä on hienot puitteet monenlaisiin ulkoiluaktiviteetteihin, mm. retkeilyyn, vaellukseen, hiihtoon, marjastukseen, metsästyksen ja kalastukseen.

Kunnan tehtävänä on luoda edellytyksiä liikunnalle paikallistasolla. Rakentamalla ja ylläpitämällä liikunta- paikkoja, Pudasjärven kaupunki luo edellytyksiä asukkaiden liikunnalle. Kaupunki myös tukee seuroja ja yhdistyksiä, jotka järjestävätkin pääosan ohjatusta liikunnasta Pudasjärvellä. Merkittävä liikuttaja on myös kansalaisopisto, jonka edulliset kurssit liikuttavat ison määrän eri-ikäisiä ihmisiä.

Kaupungin liikuntapalveluiden ohjattu liikunta keskittyy terveyttä edistävään matalankynnyksen liikuntaan ja erityisryhmien liikuttamiseen. Maahanmuuttajat ovat hyvin löytäneet maksuttomat ja edulliset ryhmät sekä Virkistysuimala Puikkarin ja kuntosalin palvelut. Kunnassa tehdään yhteistyötä muiden tahojen kanssa maahanmuuttajien saavuttamiseksi. Vasta Pudasjärvelle tulleille maahanmuuttajille järjestetään osana Suomistarttikoulutusta oma liikuntaryhmä, jolla osallistujat tutustuvat Pudasjärveläiseen liikuntakulttuuriin ja saavat tietoa ja tukea terveellisten elämäntapojen noudattamiseen.

Maahanmuuttajat otetaan yhtenä asiakasryhmänä huomioon liikuntapalveluiden kehittämisessä ja arjessa, niin että myös kotoutumisen alkuvaiheessa ovat maahanmuuttajat pääsevät mahdollisimman pian ja vaivatta mukaan liikunnan pariin.

Liikuntaneuvonnassa on maahanmuuttajan mahdollista saada henkilökohtaista ohjausta terveellisen elämäntavan noudattamiseen. Liikuntapalvelut toteuttavat asiakkaalle maksutonta liikuntaneuvontaa yhteistyössä

Pohteen terveyspalveluiden kanssa. Asiakas tulee neuvontaan perusterveydenhuollosta annetulla läheteellä eli liikuntareseptillä. Arvion liikuntareseptin tarpeesta tekee terveydenhuollon ammattilainen, joka seuraa asiakkaan kehittymistä ja tavoitteiden saavuttamista. Neuvonnan tavoitteena on löytää omaan arkeen sopivia tapoja pitää huolta omasta terveydestä mm. liikkumalla, syömällä ja nukkumalla suositusten mukaisesti.

4.7 KANSALAI SOPISTO

Pudasjärven kansalaisopiston toiminta on avointa kaikille ihmisille. Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan niin, että se vastaa parhaalla mahdollisella tavalla kuntalaisten tarpeita ja toiveita. Eri alojen kurseja on suunniteltu myös maahanmuuttotyön näkökulmasta. Maahanmuuttajat kuuluvat erityisryhmiin, joille kansalaisopisto voi Opetushallitukselta vuosittain anottavan määrärahan puitteissa myöntää opintoseteliavustusta käytettäväksi koulutusten kurssimaksuihin. Opintoseteliavustuksella kurssilainen voi saada alennusta kurssin hinnasta. Joillakin kursseilla opintoseteliavustus voi kattaa koko kurssimaksun.

4.7.1 SUOMISTARTTI

Lukuvuonna 2013-2014 alkanut maahanmuuttajien kielikoulutus ja alkuvaiheen ohjaus ja neuvonta –kokonaisuus, Suomistartti, on nykyään osa kansalaisopiston vakituista toimintaa. Suomen kielen lisäksi koulutuksessa painotetaan osallisuutta ympäröivään lähiyhteisöön ja sitä kautta koko suomalaiseen yhteiskuntaan. Koulutus on avointa kaikille maahanmuuttajille, joiden kotikunta on Pudasjärvi, ja siinä painotetaan erityisesti vasta vähän aikaa maassa asuneiden kielen opetusta ja ohjausta.

Suomistartti-koulutus perustuu ajatukseen, että maahan tulleiden suomen kielen taito sekä yhteiskunta- ja kulttuuritietous kehittyvät aktiivisen osallistumisen myötä nopeammin kuin perinteisessä luokkahuoneeseen sidotussa opiskelussa. Toinen kantava ajatus on, että koulutusta on pystyttävä räätälöimään osallistujien tarpeiden mukaan. Osallistujille asetetaan henkilökohtaiset tavoitteet ja heille kootaan henkilökohtaiset koulutussisällöt.

Koulutusta toteutetaan niin sanotulla nonstop-periaatteella, joten siihen voi hakeutua milloin vain. Tällä tavoin turvataan se, että uudet maahanmuuttajat pääsevät nopeasti mukaan kielikoulutukseen eikä pitkiä odotusaikoja pääse syntymään ja sitä kautta he pääsevät nopeammin osalliseksi uutta asuinkuntaa. Koulutus on myös avoin jo pitkään kunnassa asuneille maahanmuuttajille, jotka eivät ole aiemmin olleet mukana kielikoulutuksessa.

5 OSAO, PUDASJÄRVEN YKSIKKÖ

5.1 AMMATILLISEEN KOULUTUKSEEN VALMISTAVA KOULUTUS (VALMA)

OSAO, Pudasjärven yksikössä järjestetään ammatilliseen koulutukseen valmistavaa koulutusta (Valma-koulutus). Valma-koulutuksen laajuus on 60 osaamispistettä ja kestää noin vuoden. Opiskelijan tarpeiden mukaan koulutus voi olla myös lyhyempi. Suorittamalla Valma-opintoja 30 osaamispisteellä opiskelija saa yhteishaakuun 6 lisäpistettä. Koulutuksen sisältö suunnitellaan opiskelijan tarpeiden mukaiseksi eikä pakollisia osia ole. Opiskeltavia aihealueita ovat

- ammatilliseen koulutukseen tutustuminen ja työelämän valmiuksien hankkiminen
- opiskeluvalmiuksien vahvistaminen, suomen kielen opiskelu
- työpaikalla järjestettävään koulutukseen valmentautuminen
- osallisuuden ja käytännön taitojen vahvistaminen
- ammatillisen tutkinnon osia

Koulutuksen hakeudutaan valtakunnallisessa Perusopetuksen jälkeisen valmistavaan koulutuksen haussa tai jatkuvassa haussa. Hakijat kutsutaan haastatteluun. Jos äidinkielenä on muu kuin suomi, arvioidaan kielitaitotaso ennen valintahaastattelua joko todistusten perusteella tai kutsumalla opiskelija kielitaidon arviointiin. Valma-koulutuksen kielitaitosuositus on A2.1.

Syksyllä 1.8.2022 Valma-koulutuksen tulee mahdollisesti korvaamaan Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA).

5.2 AMMATILLINEN TUTKINTOKOULUTUS

OSAO, Pudasjärven yksikössä voi opiskella perustutkintoja ja ammattitutkintoja. Perustutkinto on tarkoitettu niille, joilla ei ole alalta aiempaa tutkintoa. Koulutusaika on 2-3 vuotta ja tarkentuu omassa opiskelusuunnitelmassa. Perustutkinnon laajuus on 180 osaamispistettä. Se sisältää ammatillisia tutkinnon osia sekä yhteisiä tutkinnon osia.

Ammattitutkinto on tarkoitettu niille, joilla on aikaisempaa kokemusta alalta. Ammattitutkinnossa on vain ammatillisia tutkinnon osia. Opintojen aikana on mahdollista saada monenlaista tukea. Sekä perus- että ammattitutkinto antavat jatko-opintokelpoisuuden opiskella ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa. Tutkinnoista voi opiskella myös tutkinnon osia, ja opintoihin voi liittää lukio-opintoja.

Pudasjärven yksikössä opiskeltavia perustutkintoja ovat merkonomin (liiketoiminnan perustutkinto), sahaprosessihoitajan (puuteollisuuden perustutkinto), lähihoitajan (sosiaali- ja terveysalan perustutkinto) sekä sähköasentajan (sähkö- ja automaatioalan perustutkinto) tutkinnot.

Pudasjärven yksikössä opiskeltavat ammattitutkinnot (muutokset mahdollisia)

- puuteollisuuden ammattitutkinto, sahateollisuuden osaamisala
- kasvatusta- ja ohjausalan ammattitutkinto, kasvatuksen tai koulunkäynnin ja aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjauksen osaamisala

Osoitteesta www.osao.fi löytyy myös muiden OSAO:n yksiköiden koulutustarjontaa sekä tutkintojen kielitaitosuositukset.

6 TYÖLLISYYS

6.1 PUDASJÄRVEN KAUPUNGIN TYÖLLISYYSPALVELUT

Työllisyyspalveluiden tehtävänä on koordinoita ja tukea vaikeasti työllistyvien työttömien, myös maahanmuuttajien, työllistymistä tai kuntoutumista kohti työelämää tarjoamalla asiakaslähtöisiä työllisyyspalveluita ja henkilökohtaista tukea ja ohjausta. Työllisyyspalveluiden toimintaan kuuluvat mm. palkkatukityöllistäminen, Karhupajan työpajatoiminta, työllistämishankkeet, koululaisten kesätyöllistäminen, yhdistysten ja yritysten työllistämisen tukeminen.

Osana työllistämisen tukea kaupungin työllisyyspalvelut voivat tarjota pitkään työttömänä olleille työnhakijoille asiakkaan ja työnantajan tarpeen mukaisia lyhytkoulutuksia ja työhönvalmennukseen osallistumista. Työllistymispalvelut etsivät ja välittävät sopivia palkkatukityöpaikkoja kaupungin, Pohteen sosiaali- ja terveyspalveluiden, työllistävien yhdistysten ja yritysten sisältä.

Työllisyyspalvelut kehittävät myös yhteistyötä oppilaitosten kanssa tavoitteena asiakaslähtöiset, vaihtoehtoiset koulutuspolut myös maahanmuuttajataustaisille asiakkaille. Työllisyyspalvelut tukevat pitkään työttömänä

olleiden, palkkatukeen oikeutettujen pitkäaikaistyöttömien työllistämistä yritys- ja yhdistystyönantajille maksettavalla, kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti jaettavalla kaupunkilisällä.

6.2 KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA

Kuntouttavan työtoiminnan järjestää hyvinvointialue.

Hyvinvointialue vastaa riippumatta kuntouttavan työtoiminnan järjestämistavasta siitä, että toiminta järjestetään tämän lain mukaisesti ja aktivointisuunnitelmassa tai monialaisessa työllistymissuunnitelmassa määritellyllä tavalla.

6.2.1 KOULULAISTEN JA NUORTEN KESÄTYÖLLISTÄMINEN

Työllisyyspalvelut yhdessä Pudasjärven 4H- yhdistyksen kanssa hoitaa kesäisin nuorten ja koululaisten kesätyöllistämisen teemalla ”tutustu työelämään ja tienaa”. Kesätyökampanjan työpaikat voivat löytyä kaupungin tai Pohteen sosiaali- ja terveystyöpalveluiden yksiköistä, yrityksistä tai yhdistyksistä. Näitä kesätyöpaikkoja tarjotaan kaikille 15-18 vuotiaille, pudasjärveläisille nuorille.

7 PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue tuottaa perhe- ja sosiaalipalvelut Pudasjärven kaupungille. Nämä palvelut ovat tasavertaisesti kaikkien kunnassa asuvien käytettävissä ja saatavissa kotikuntalain mukaisesti. Sosiaalityössä ammatillisella toiminnalla pyritään yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnin vahvistamiseen sekä sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseen, vähentämiseen ja poistamiseen. Sosiaalityön toimintoina ovat sosiaalityö, sosiaaliohjaus, asumisen ja muun tuen järjestelyt sekä psykososiaalinen ohjaus.

Maahanmuuttajien oikeudet kaikkiin etuusmuotoihin ja velvollisuudet palvelujen käyttäjinä ovat samat kuin kenellä tahansa Suomessa asuvalla. Taloudellisen tuen tarpeessa olevalla maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumisaikanaan työmarkkinatukeen. Oikeus kestää kolme vuotta (kiintiöpakolaisilla neljä vuotta) maahanmuuttajan ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä. Tuen maksamisen edellytyksenä on maahanmuuttajalle tehty kotoutumissuunnitelma. Tukea voidaan jatkaa erityisistä syistä, mutta tämä edellyttää sopimusta työ- ja elinkeinotoimiston kanssa.

Tasavertaisen palvelun takaamiseksi asiakastilanteessa käytetään tarvittaessa tulkkia. Asiakkaalla on lain mukainen oikeus tulkkiin kaikissa palveluissa ja palveluilla on lainmukainen velvollisuus tilata tulkkaus asiakkaan tapaamiseen. Tulkkaus on varsinkin alkuvaiheessa tärkeää, jotta asiakkaalle voidaan selvittää hänen etuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa, mutta tulkkausta tulisi käyttää aina, kun asiakkaan suomen kielen taito ei ole täysin sujuva.

Pohteen sosiaalipalvelut palvelevat kiintiöpakolaisina Pudasjärvelle saapuneita henkilöitä, Pudasjärveltä kuntapaikan vastaanottaneita turvapaikanhakijoita sekä paluumuuttajia. Sosiaalipalvelut palvelevat myös vastaanottokeskuksesta itsenäisesti tai avustettuina muuttaneita sekä yksityismajoituksessa asuvia oleskeluluvan saaneita, mikäli he tarvitsevat sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaisia palveluita.

Pudasjärvellä ollut alaikäisenä yksin tulleiden maahanmuuttajanuorten perheryhmäkoti lopetti toimintansa syksyllä 2023, samoin tuetun asumisen toiminta lakkautettiin.

Kuvaan 4 on koottu maahanmuuttajataustaisten sosiaalipalvelut.

Kuva 4. Maahanmuuttaja-asiakkaan sosiaalipalvelut

7.1 LAPSIPERHEIDEN SOSIAALIPALVELUT

Maahanmuuttajaperheiden sosiaalipalvelut noudattavat Suomen normaalia käytäntöä. Kaikkien lapsiperheiden palvelut pyritään toteuttamaan ensisijaisesti sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaisesti. Lapsiperheiden palveluilla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää ja erityistä tukea annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muissa sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä

Yhteydenotto sosiaalihuoltoon sosiaalipalveluiden tarpeesta tehdään aina ensisijaisesti yhdessä perheen kanssa. Lastensuojeluilmoitus tehdään silloin, kun lapsen tilanteesta huoli on suuri, eikä perheen kanssa päästä yhteistyöhön tai lapsen etu sitä muuten vaatii.

Yksilö- ja perhekohtaista tukea arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman kautta. Palvelutarpeen arvion tekee sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja. Palvelutarpeen arvion perusteella arvioidaan lastensuojelun tai muiden sosiaalihuollon palveluiden tarve.

Palveluita voi olla esim. lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö, tukiperhe tai tukihenkilö. Lastensuojelulain mukaisesti perheitä voidaan tukea erilaisin avoimuuden tukitoimin, kuten tehostetun perhetyön avulla. Viimesijaisia keinoja ovat sijoitukset esim. sijaisperheisiin, silloin, kun lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat niin, että lapsi ei voi asua kotonaan.

Lasta ja perhettä voidaan tukea sosiaalipalveluiden rinnalla myös muiden peruspalvelujen kautta. Kieli- ja kulttuurierot tuovat haasteita kaikkiin palveluihin. Lasten kasvatuskäytännöt voivat poiketa huomattavasti siitä, mikä Suomessa on hyväksyttyä ja sallittua.

7.2 ALAIKÄISEN, ILMAN HUOLTAJAA OLEVAN SIIRTYMINEN KUNTAAN

Pudasjärvellä toimi Oulunkaaren kuntayhtymän ylläpitämä perheryhmäkoti, jonka toiminta perustui Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskuksen ja Pudasjärven kaupungin sekä Oulunkaaren kuntayhtymän väliseen sopimukseen. Perheryhmäkodin toiminta lakkautettiin syksyllä 2023. Toiminta siirtyi Ouluun. Tuetun asumisen toiminta lakkautettiin myös ja Pohteen maahanmuuttopalveluiden sosiaalityöntekijä- ja ohjaaja hoitavat yhteistyössä kaupungin kanssa jälkihuollon piiriin kuuluvat maahanmuuttajanuoret.

7.3 NEUVOLA- JA KOULUTERVEYDENHUOLTO

Lastenneuvolan tärkein tehtävä on jokaisen lapsen kasvun ja mahdollisimman suotuisan kehityksen, terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Määräaikaisseuranta ja erilaiset seulonnat mahdollisten poikkeamien varhainen toteaminen sekä perheiden neuvonta ja tukeminen muodostavat lastenneuvolatoiminnan tukirangan. Lisäksi vanhempia tuetaan heidän kotikasvatuksessaan. Myös erityisen tuen tarpeessa olevien perheiden varhainen tunnistaminen on tärkeä osa neuvolatyötä.

Neuvolaikäiset maahanmuuttajalapsset siirtyvät lastenneuvolaan maahantulotarkastuksen jälkeen. Tarkastukset neuvolassa tehdään niin sanottuina ikäkausitarkastuksina ja ne ovat sisällöltään samanlaisia kaikille lapsille. Lastenneuvolatyön sisältö pohjautuu valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten suun terveydenhuollosta.

Kaikkien 3-6-vuotiaiden lasten kehitysarvio tehdään Lene-seulalla. Maahanmuuttajalapsille tarvittaessa soveltuvien osin. Ikäkausitarkastuksessa huomioidaan mahdollisen nopeutetun rokotusohjelman tarve tai tarve tehostaa voimassa olevia rokotuksia. Rokotusten tarve ja rokotusten jatko-ohjelma selvitetään yleensä maahantulotarkastuksessa, josta tiedot siirtyvät lastenneuvolaan. Tarvittaessa sovitaan ylimääräisiä tapaamisia neuvolaan. Ikäkausitarkastuksissa terveystarkastuksen lisäksi annetaan myös terveystarkastusta huomioiden perheen tarpeet. Tarkastuksissa käytetään aina ammattitulkia.

8 TERVEYSPALVELUT

Kansanterveyslain mukaan kunnan tulee järjestää asukkaidensa terveydenhuolto kuten terveystarkastus, sairaanhoito, lääkinnällinen kuntoutus sekä hammashuolto. Terveydenhuolto on osa kunnan peruspalvelujärjestelmää. Pohteen terveyspalvelut ovat kaikkien kuntalaisten käytettävissä. Maahanmuuttajat saavat tarvitsemansa terveyspalvelut samoilla periaatteilla kuin muutkin kuntalaiset. Tarpeen mukaan heidät huomioidaan myös erityisryhmänä.

Pohteella on Pudasjärvellä nimettynä maahanmuuttajien terveydenhoitoon oma terveydenhoitaja, jonka työkuvaan kuuluu kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ottaminen sekä terveystarkastus. Terveystarkastukseen kuuluu ravinto- ja painonhallintaan liittyvä neuvonta ja ohjaus, rokotukset, ohjaus eri palveluihin (hammashoito, laboratorio, fysioterapia, lääkäri, mielenterveyspalvelut). Maahanmuuttajille tehdään myös alkutarkastukset sekä jatkojen suunnittelut. Tapaamiset ovat yksilöllisiä ja ne suunnitellaan asiakkaan tarpeiden mukaan.

Avoterveydenhuollon mielenterveystyön palveluissa järjestetään kuntalaisille ohjausta ja neuvontaa mielen-terveysongelmissa, annetaan psykososiaalista tukea kriisitilanteissa sekä tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta mielenterveydenhäiriöissä. Mielenterveyspalveluihin ei tarvitse lähetettä vaan kuntalainen voi hakeutua asiakkuuteen suoraan oman arvion perusteella.

Suun terveyshuolto toimii maahanmuuttajilla aivan kuin muillakin kuntalaisilla. Suun terveydenhuolto kutsuu maahanmuuttajat suun terveystarkastukseen suuhygienistille. Tarkastuksessa käydään läpi suunhoitoon liittyvät asiat. Tarkastuksen perusteella ohjataan tarvittaessa hammaslääkärin tarkastukseen ja hoitoon. Kuvaan 5 on koottu Pudasjärvellä saatavat Pohteen terveystalvelut.

Kuva 5. Pudasjärvellä saatavat Pohteen terveystalvelut

9 VIRANOMAISYHTEISTYÖ

9.1 DIGI- JA VÄESTÖTIETOVIRASTO

Suomessa asuvista henkilöistä merkitään perustiedot väestötietojärjestelmään. Rekisteröitäviä tietoja ovat mm. nimi, syntymäaika, kansalaisuus, perhesuhdetiedot ja osoite.

Vakinaisesti Suomeen muuttaville henkilöille rekisteröidään kotikunta ja he saavat suomalaisen henkilötunnuksen. Oleskeluluvan on oltava voimassa vähintään vuoden. Pohjoismaiden kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa. EU-kansalaisen, joka aikoo jäädä Suomeen yli kolmeksi kuukaudeksi, on rekisteröitävä oleskelunsa maahanmuuttovirastolla ennen rekisteröitymistään maistraattiin.

Ulkomaalaisen on lain mukaan ilmoitettava rekisteriin samat tiedot kuin Suomen kansalaisenkin, jos oleskelu Suomessa kestää vähintään vuoden. Rekisteröinti tapahtuu Oulun Digi- ja väestötietovirastossa. Suurien ryhmien saapuessa kerralla Pudasjärvelle digi- ja väestötietovirastosta tulee henkilö paikkakunnalle suorittamaan rekisteröinnin. Rekisteritietoja käytetään mm. vaalien järjestämisessä, verotuksessa, terveydenhuollossa, oikeushallinnossa ja tilastoinnissa.

Rekisteröityäkseen henkilön on henkilökohtaisesti käytävä asuinpaikkansa digi- ja väestötietovirastossa. Mukana oltava passi sekä voimassa oleva oleskelulupa. Muita rekisteröinnissä tarvittavia asiakirjoja ovat mahdolliset avioliittotodistukset, ero- ja kuolintodistukset ja lasten syntymätodistukset. Rekisteröityvän henkilön tulee täyttää ja henkilökohtaisesti allekirjoittaa digi- ja väestötietovirastossa ulkomaalaisen rekisteröinti-ilmoituslomake sekä muuttoilmoitus väestötietojärjestelmään.

9.2 POLIISI JA MAAHANMUUTTOVIRASTO

Poliisin tulee ensi sijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen. Poliisin työ on myös yhteiselon turvaamista ja yksilöiden oikeuksien kunnioittamista. Poliisilain mukaan poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä sovinnollisuutta edistäen.

Maahanmuuttovirasto hoitaa oleskeluoikeuden rekisteröinti-, oleskelulupa- sekä kansalaisuusasiat. EU:n ulkopuolelta tulevat maahanmuuttajat tarvitsevat oleskeluluvan. EU:n kansalaisten täytyy tehdä oleskeluoikeuden rekisteröintihakemus maahanmuuttovirastolle, mikäli he oleskelevat maassa yli kolme kuukautta. Ensimmäinen oleskelulupa haetaan yleensä jo ennen Suomeen muuttoa.

9.3 KANSANELÄKELAITOS (KELA)

Kansaneläkelaitos (Kela) hoitaa Suomessa asuvien sosiaaliturvaa eri elämäntilanteissa. Suomen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu maassa asumiseen. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin. 1.1.2017 alkaen perustoimeentulotukiasiat käsitellään Kelassa. Täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen hakemukset käsittelee kunta.

Maahanmuuttajan saadessa henkilötunnuksen ja hänen jättäessään Kansaneläkelaitokselle ensimmäisen hakemuksen, Kansaneläkelaitos tarkistaa automaattisesti, että onko hän oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan. Ensimmäisen hakemuksen yhteydessä, kun asiakkaan oikeus Suomen sosiaaliturvaan on tarkistettu, Kela lähettää henkilölle kotiin sairausvakuutuskortin, eli Kela-kortin. Jokainen Suomessa pysyvästi asuva saa sen ilmaiseksi. Kela-korttia tarvitaan mm. terveyskeskuksessa, sairaalassa, apteekissa, lääkärissä ja hammaslääkärissä.

Ensimmäisten hakemusten yhteydessä täytyy täyttää (lomake Y77) ilmoitus muutto Suomeen.

Lisätietoja Kelan palveluista löytyy osoitteesta www.kela.fi.

9.4 TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTO (TE-TOIMISTO)

Laki kotoutumisen edistämisestä astui voimaan 1.9.2011. Lain piirissä on kaikki Suomeen muuttaneet ulkomaalaiset. Tavoitteena on tukea maahanmuuttajien aktiivista osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa sekä edistää heidän kotoutumistaan.

Kotoutumisen tärkeimmät edellytykset ovat kielitaito ja työllistyminen. Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto tarjoaa palveluja uusille ja kotoutumisen piirissä oleville maahanmuuttaja-asiakkaille, jotka ovat työikäisiä (17-65-vuotias), työnhakijaksi rekisteröityneitä ja joilla on voimassa oleva palveluihin oikeuttava työ- ja oleskelulupa.

TE-toimisto järjestää alkukartoituksen työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityneelle maahanmuuttajalle kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä. Alkukartoitus sisältää haastattelun, osaamiskartoituksen ja mahdollisuuksien mukaan kielitaidon arvioinnin.

Kotoutumislain mukaisen kotoutumissuunnitelman laatiminen käynnistetään kahden viikon kuluttua alkukartoituksesta, mutta viimeistään kolmen vuoden kuluttua oleskeluluvan myöntämisestä ja se laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Kotoutumissuunnitelma-aika voi kestää maksimissaan kolme vuotta ja erityisistä syistä sitä voidaan jatkaa kaksi vuotta. Kotoutumissuunnitelman laatii yhdessä asiakkaan kanssa Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston asiantuntija videoyhteyksien avulla.

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen

taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Pudasjärven kaupungin monikulttuuristen palveluiden työntekijät osallistuvat asiakkaiden kanssa kotoutumissuunnitelmien laadintaan joko työ- ja elinkeinotoimistossa tai monikulttuuristen palveluiden toimipisteessä. Mikäli asiakas on myös Pohteen sosiaalitoimen asiakas, laaditaan kotoutumissuunnitelma yhteistyössä Pohteen sosiaali- ja terveystoimen kanssa.

Kotoutumissuunnitelma muodostuu erilaisista kotoutumista tukevista toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja, sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Eri maahanmuuttajien suunnitelmissa painottuvat eri asiat aikaisemmasta koulutuksesta, työkokemuksesta, iästä, terveydentilasta sekä muista henkilökohtaisista olosuhteista johtuen. Suunnitelman tulisi aina sisältää ainakin suomen tai ruotsin kielen opiskelua.

TE-toimisto ohjaa maahanmuuttaja-asiakkaat opetushallituksen suositusten mukaiseen kielikoulutukseen. Tavoitteena on, että maahanmuuttaja pääsisi soveltuvaan suomen kielen koulutukseen mahdollisimman pian kotoutumissuunnitelman laatimisen jälkeen. Maahanmuuttajalla on mahdollisuus opiskella joko työvoimapolliittisissa kielikoulutuksissa tai omaehtoisella kotoutumistuella muun muassa kansalaisopiston toteuttamassa Suomistartti-koulutuksessa, peruskoulu-, lukio- tai ammatillisissa opinnoissa.

Kielikoulutusten nivelvaiheissa voidaan järjestää työkokeilua, palkkatukityötä tai muita työvoimapalveluja (kielen alkutestausta, osaamiskartoituksia, työnhakuvalmennusta, uravalmennusta ja työhönvalmennusta) tarpeen mukaan. Tarjolla on myös yrittäjyysneuvontaa ja starttirahaa yrityksen perustamiseen. Uuden TE-palvelu-uudistuksen mukaan maahanmuuttaja-asiakkaat samoin kuin muut työnhakija-asiakkaat ohjataan oman palvelulinjan mukaisiin palveluihin.

10 PUDASJÄRVEN VUOKRATALOT OY

Pudasjärven Vuokratalot Oy on Pudasjärven kaupungin kokonaan omistama tytäryhtiö. Yritys on Pudasjärven suurin vuokranantaja. Pudasjärven Vuokratalot tarjoaa kohtuuhintaisia ja laadukkaita vuokra-asuntoja kerros- ja rivitaloista pääosin Pudasjärven keskustasta. Vuokra-asunnot ovat muutamaa asuntoa lukuun ottamatta arava- tai korkotukilainoitettuja. Asukkailla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa asukastoimikunnan sekä asukaskokousten kautta.

Vuokratalot Oy hoitaa myös Pudasjärven kaupungin sekä Pudasjärven Asumispalvelusäätiön asuinhuoneistojen vuokrauksen.

10.1 ASUMISNEUVONTA

Pudasjärven Vuokratalot ja Pudasjärven kaupunki tarjoaa asumisneuvonnan palveluita kaikille kuntalaisille. Asumisneuvoja auttaa ja neuvoo erilaisissa asumisen ongelmissa. Neuvonnan tavoitteena on turvata asumisen jatkuvuus.

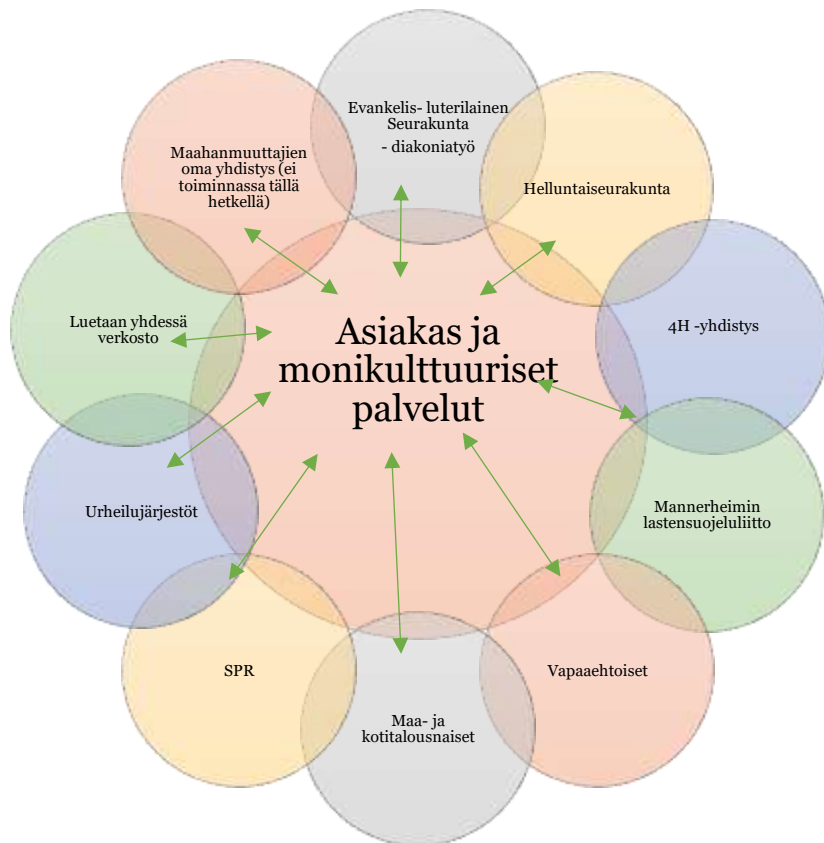
Asumisneuvoja kertoo vuokralaisen oikeuksista ja velvollisuuksista Suomessa sekä asumisen eri tavoista. Hän ohjaa ja opastaa asumiseen liittyvissä käytännön asioissa kuten saunavuorojen varaamisessa, neuvoo kotitalousjätteen kierrätyksessä sekä on tukena naapurisovun säilyttämisessä. Asumisongelmien taustalta voi löytyä erilaisia elämän vaikeuksia. Niiden ratkaisemiseksi on olemassa eri kanavia ja palvelujärjestelmiä, joihin asumisneuvoja voi tarvittaessa ohjata asukkaan.

Maahanmuuttajat saavat asumisneuvonnan palveluihin tarvittaessa tulkkauksen. Asumisneuvoja auttaa Pudasjärvelle muuttavaa ensimmäisen vuokrasopimuksen tekemisessä, vuokravakuuden ja asumistuen hakemisessa Kelalta, sähkösovimuksen tekemisessä sekä kotivakuutuksen hankkimisessa. Asumisneuvojalta voit varata ajan tapaamiselle, soittaa tai lähettää viestiä. Asumisneuvoja tekee myös kotikäyntejä asukkaana niin halutessa.

11 YHTEISTYÖ KOLMANNEN SEKTORIN KANSSA

Järjestöjen tehtävät alkuvaiheen vastaanotossa käynnistyvät jo ennen henkilön saapumista kuntaan muun muassa kuntalaisten vaikuttamistyön ja yhteisen suunnittelun parissa. Viranomaisten ja järjestöjen yhteistyöryhmissä kartoitetaan paikkakunnan järjestöjen resursseja ja mahdollisuuksia osallistua vastaanottoon ja kotoutumista tukevaan toimintaan.

Monikulttuurisessa työssä ovat mukana useat alueella toimivat kolmannen sektorin toimijat; esimerkiksi SPR, 4H, Maa- ja kotitalousnaiset, Martat, Hilimat, Maaseudun Sivistysliitto, Luetaan yhdessä- ryhmä, urheiluseurat, seurakunnat ja kyläyhdistykset. Kolmannen sektorin toimijoilla on mahdollisuus hakea kaupungilta vastikkeellista tukea omaan toimintaansa, jos se tukee kotoutumista ja suomen kielen oppimista sekä edistää ja luo hyviä etnisiä suhteita. Kuva 6 on kuvattu Pudasjärven kaupungin kolmannen sektorin toimijat.

Kuva 6. Pudasjärven kolmannen sektorin eri toimijat

LÄHTEET

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.

HAUS kehittämiskeskus Oy & Resource Centre. European Institute of Public Administration. 2020. CAF 2020. Yhteinen arviointimalli, The Common Assessment Framework (CAF). Organisaation kehittäminen itsearvioinnin avulla.

Hemmilä J. 2021. Pudasjärven kaupungin ja Utajärven kunnan CAF-arviointi, raportti. AMIF. Löydän kotisi uudestaan Pohjois-Pohjanmaalta –hanke.

Kansaneläkelaitos (Kela). 2021. Henkilöasiakkaat. [Henkilöasiakkaat - kela.fi](https://www.kela.fi/henkilöasiakkaat)

Kotouttaminen.fi. Kotouttamistyön ja pakolaisten vastaanoton tueksi. [Kotouttamistyön ja pakolaisten vastaanottotyön tueksi - \(kotouttaminen.fi\)](https://www.kotouttaminen.fi/kotouttamistyön-ja-pakolaisten-vastaanotton-tueksi)

Oikeusministeriö/Yhdenvertaisuus.fi. Hyvät väestösuhteet. [Hyvatvaestösuhteet.fi - Yhdenvertaisuus](https://www.yhdenvertaisuus.fi/hyvät-vaestösuhteet)

Pudasjärven kaupunki. 2021. Kuntastrategia 2022-2030.

Punainen risti. Kotoutumiskaari. [kotoutumiskaari \(su\).pdf \(punainenristi.fi\)](https://www.punainenristi.fi/kotoutumiskaari)

Työ- ja elinkeinoministeriö. 26.5.2021. Oppivelvollisuuden laajentumisen vaikutukset kotoutujanuoriin. Työvoiman maahanmuutto- ja kotouttamisyksikkö.

Monikulttuuristen palveluiden kotouttamisen seurannassa käytettävät mittarit

Strateginen linjaus	Talousarviotavoite	Arviointimittari	Toteuma
Kansainvälistymisestä kasvu-voimaa.	Maahanmuuttajien positiivinen vaikutus työmarkkinoiden kohdanto-ongelmiin	Maahanmuuttajataustainen perustanut yrityksen (kpl).	
		Maahanmuuttajataustainen saanut työpaikan (hlö)	
	Monikulttuurisen palvelun laadun kehittäminen	Maahanmuuttajataustainen aloittanut ammatillisen koulutuksen (hlö)	
		CAF-laatuarvioinnin kehittämistoimenpiteet aloitettu	
	Maahanmuuttajien kotouttaminen kuntalaiseksi, positiivinen vaikutus asukasluukuun	Uudet kiintiöpakolaiset (20) ja 7 alaikäisenä maahan tullut lasta	
		Maahanmuuttajataustainen aloittanut koulutuksen (hlö)	
		Maahanmuuttajataustainen aloittanut harrastuksen (hlö)	
		Maahanmuuttajien määrä (hlö) asukasluvusta	
	Kotouttamisohjelma valmis		

Alkukartoitus- ja kotoutumissuunnitelmalomakkeet

Linkki Kotouttaminen.fi –sivustolle:

Alkukartoituslomake:

[alkuhaastattelu-interactive.pdf \(kotouttaminen.fi\)](#)

Kotokartoitus, kotoutumissuunnitelma:

[perheen-kotoutumissuunnitelma-interactive.pdf \(kotouttaminen.fi\)](#)

Kotouttamisen malli Pudasjärvellä

KIINTIÖPAKOLAISENA SAAPUNEEN MAAHANMUUTTAJAN TAI MAAHANMUUTTAJAPERHEEN ALKUVAIHEEN KOTOUTUMISEN MALLI PUDASJÄRVELLÄ

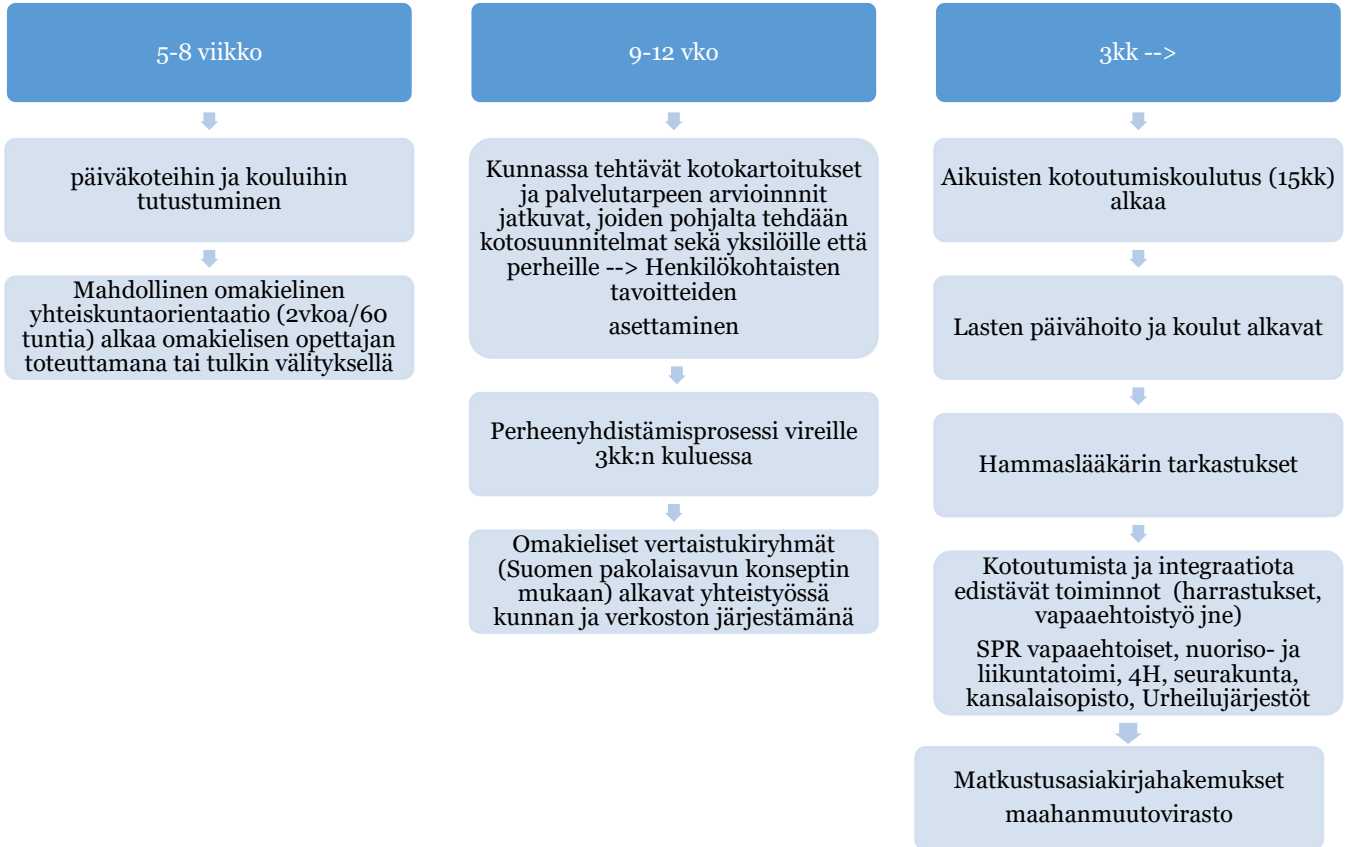
Asiakkaan muutettua kuntaan kotouttamistyötä tehdään moniammatillisena yhteistyönä. Työssä tuetaan asiakkaan kotoutumista uuteen kotikuntaan ja tarjotaan hänelle yksilöllisiä mahdollisuuksia kotoutumisensa avulla. Asiakkaan sen hetkinen elämäntilanne huomioidaan ja esimerkiksi äitiyslomalla oleville äideille pyritään tarjoamaan mahdollisuus opiskella suomen kieltä. Työhön osallistuu asiakkaan tarpeen mukaan monikulttuurisen työn koordinaattori, kotouttamisohjaajat sekä asumisneuvoja ja terveydenhoitaja. Lisäksi tarvittaessa perhepalveluiden sosiaaliohjaaja ja perhetyöntekijä, sekä erilaiset paikallisella tasolla toimivat yhdistykset ja järjestöt. Myös koulu ja varhaiskasvatus ovat isossa roolissa asiakkaan kotoutumisessa

Alkuvaiheessa tarvittaessa tulkki paikan päällä ma-pe n.klo 8-16, ensimmäiset 2-4 vkoa ja aina tarvittaessa

Käytännön asioiden ja arjen ohjaus kotouttamisohjaaja, vapaaehtoiset, viranomaiset ja muut toimijat), toimeentuloon liittyvien asioiden hoito yhteistyössä (ryhmäohjaus) ja erilaiset infotilaisuudet

KIINTIÖPAKOLAISENA SAAPUNEEN MAAHANMUUTTAJAN TAI MAAHANMUUTTAJAPERHEEN KOTOUTTAMISPROSESSI PUOLLEN VUODEN JÄLKEEN

Käytännön asioiden ja arjen ohjaus (kotouttamisohjaaja, vapaaehtoiset SPR, viranomaiset ja muut toimijat), toimeentuloon liittyvien asioiden hoito yhteistyössä (ryhmäohjaus) ja erilaiset infotilaisuudet

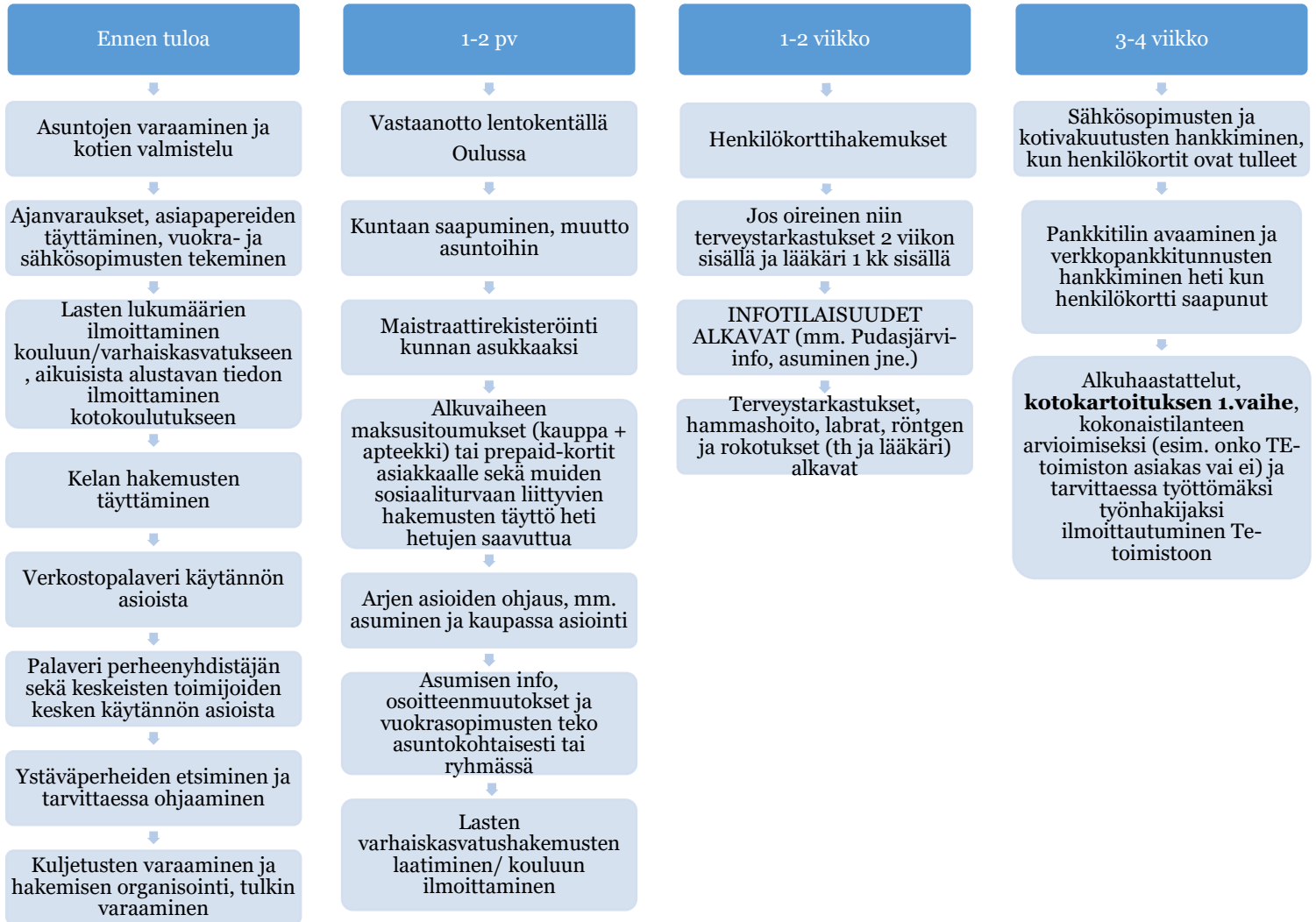
Tulkki paikan päällä sovittuna päivänä / kk ja aina tarvittaessa

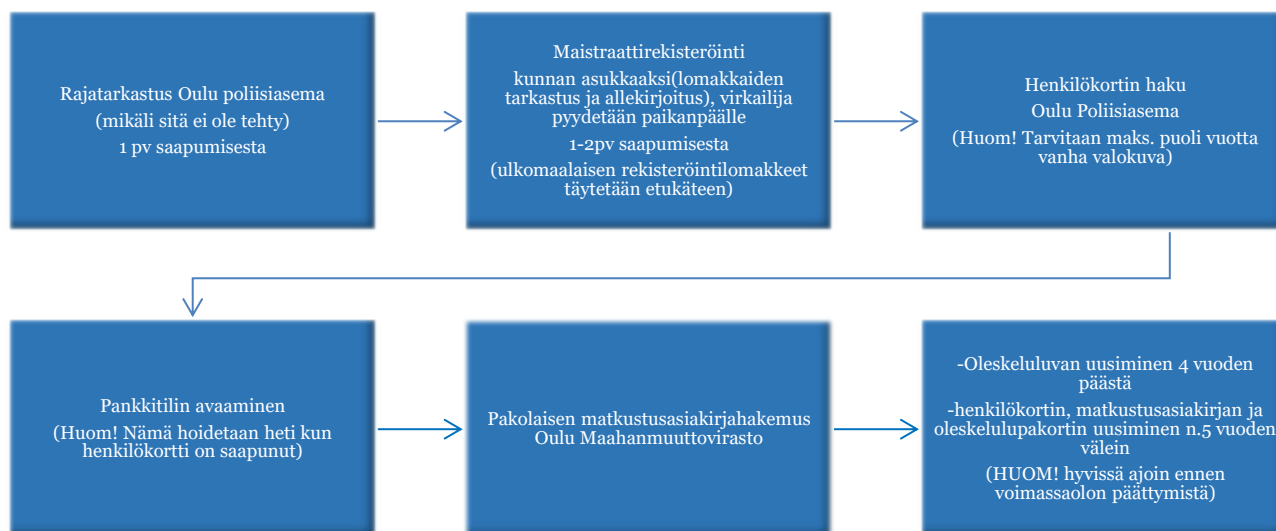
Käytännön asioiden ja arjen ohjaus, erilaiset infotilaisuudet ja vapaa-ajan toiminnan tukeminen

Tulkki paikan päällä sovittuina päivinä 1-2 krt/kuukaudessa 1. vuoden ajan

Perheenyhdistämisen kautta saapuneen maahanmuuttajan tai maahanmuuttajaperheen alkuvaiheen kotoutumisen malli Pudasjärvellä

Kuntaan saapuneen rekisteröinti ja lupien hankintaprosessi

Kuntaan saapuneen alkuvaiheen sosiaaliturvaan ja toimeentuloon liittyvä prosessi Pudasjärvellä